

Homo Vanus

HOMO VANUS

WAAROVER MEN SPREKEN KAN, DAAROVER
MOET MEN NIET ZWIJGEN!

ASEG A

Ontwerp omslag: vandijk ontwerpt, Eindhoven

Ontwerp binnenwerk: Palmslag

Foto omslag: Bram Brouwer

© 2020 Uitgeverij Palmslag | Harry Bleeker

www.palmslag.nl

info@palmslag.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit boek mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, internet, fotokopie, microfilm of op welke andere (digitale) wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form by print, internet, photoprint, microfilm or any other (digital) means without written permission from the publisher.

ISBN 9 789 493 059 573

NUR 600

homini homini lupus est

ALS WAARHEID WORDT VERVANGEN DOOR WINST,
EERLIJKHEID DOOR EIGENBELANG,
DAN WORDT VERTROUWEN VOOS EN

SAMENLEVEN OVERLEVEN SLECHTS,

DE STRIJD VAN ALLEN TEGEN ALLEN KAN BEGINNEN.

Inhoud

10	Inleiding – Recht boven genade
14	Tractatus logico economicus
17	Homo vanus
22	Het begin van de definitieve All American Shoot-out
25	Ik schaam me steeds meer om Nederlander te zijn
28	Boeren en tuinders klagen altijd, ook als het goed gaat
31	Wat zou Machiavelli zeggen?
34	Creatieve destructie
37	Boeren geven met Mesdag TBS een geheel nieuwe betekenis
39	Groot-Brittannië bij het grof vuil?
42	Zijn de Oranjes voor de fiscus meer gelijk dan anderen?
44	De val van de Berlijnse Muur
47	Nieuw standpunt VS over nederzettingen Israël is een complete farce
50	Boeren zijn geen natuurmensen, maar ondernemers met onvoldoende oog voor milieu
54	De democratie in Engeland is niet die van het continent
57	Het gelijk van Marx: disciplineren van het kapitaal is hard nodig
59	Amerikaanse bemoeizucht
61	De doodlopende weg van rechts

- 63 Abortusverbod in Alabama en Missouri
65 De Pax Americana is gebouwd op de grootste
genocide ooit
70 Over Thierry en Geert: Mundus vult decipi,
ergo decipiatur!
74 De overheid moet het burgerbelang dienen om
het klimaat te redden
77 Tien gratis nieuwe proefballonnen voor de VVD
80 Wie de baas op straat is, heeft de macht
82 Het Amerika van mijn jeugd bestaat niet meer
85 Taal als barometer van de samenleving
88 Liefdadigheid deugt niet
89 Echte journalistiek staat wereldwijd onder grote
druk
92 Ambassadeur Hoekstra, uw land is een
no-goarea voor beschaafde mensen
95 Donkere tijden herleven
99 Als de kerk de tollenaars niet van het plein
van de tempel verjaagt, wie dan wel?
102 Huurders verdienen geen straf
107 Eurlings, Kamp, de VVD... het lijken weer
feodale tijden
111 Hoe we de klimaatcrisis echt kunnen oplossen
114 Urk en het verlies van visserijgronden
116 Intelligent design, niet erg intelligente onzin
119 Banktoezicht faalt door onmacht
122 Einde van het Amerikaanse tijdperk

Inleiding

RECHT BOVEN GENADE

De meeste van de artikelen die in dit boekje staan zijn eerder verschenen en terug te vinden op de site van Joop.nl van VARA/BNN. Als een soort leidraad kan de ook in de bundel opgenomen Tractatus dienen, waarin de essentie van veel van de artikelen, zeker als het economie betreft, terug te vinden is.

Wie zit er nu te wachten op nog een mening? Tja, dat kan je je afvragen. Die gedachte geeft de huidige tijd goed weer. Nog een mening. Zoals Linda de Mol ooit in een tv-programma stelde: 'Wetenschap is ook maar een mening.' Terwijl het gaat om waarheidsvinding wordt de goegemeente bespeeld door handige communicatiebureaus en pr-mannetjes in dienst van de macht van het geld en de onderbuik. Als iets een steeds groter wordend gevaar is, is het *de macht van Murdoch*, Rupert Murdoch en zijn media desinformatienetwerk in Amerika, Engeland en Australië.

Ijkkpunt voor mijn tegendraadse koers was en is de opmerking van Onno Ruding in een tv-programma in 2008, tijdens de economische crisis. Hij zei toen: 'Niemand die ertoe deed heeft de crisis zien aankomen.' Dat bleef lang bij mij hangen.

Het gaat er dus niet om of je argumenten kloppen of je gelijk hebt en of je visie juist is, maar of je ertoe doet. Dat was nogal ontluisterend maar ook onthutsend. Daarmee pleitte hij zichzelf en anderen min of meer vrij van de verantwoordelijkheid die 'zij die ertoe deden' droegen voor de crisis, die zoals we kunnen vaststellen werd niet

afgewenteld, op 'zij die ertoe deden', maar op de gewone burgers. *Privatize the gains, socialize the losses* heet dat.

Ook ben ik me vanaf die tijd (2008), mede naar aanleiding van een artikel in *de Volkskrant* over belastingparadijzen en de boeken van Saskia Sassen over globalisering, gaan richten op de onzindelijke omvang van deze belastingontwijking en -ontduiking. Ik heb politieke partijen, waaronder de PvdA, waar ik toen nog lid van was, alert proberen te maken met e-mails en voorstellen. Ik had gelijk, maar ja, wat heb je daaraan als 'zij die ertoe doen' het prachtig vinden zo. Een vraag die bij mij is blijven hangen is: waarom verdraagt Nederland, waar als het ware de zetel van het internationale recht is gevestigd, dat kwetsbare landen in Afrika en andere delen van de wereld door het grootkapitaal worden uitgekleeft en voor miljarden worden benadeeld, met behulp van vileine belastingconstructies en trucs die via Nederland lopen. Wat is de beloning voor het zijn van fiscale pooier? Alleen maar wat werkgelegenheid op de Zuidas? Dat is ongeloofwaardig en past niet bij onze status. Misschien is er iemand die mij uit kan leggen waarom Nederland ervoor kiest een fiscale pooier te zijn zonder verdiensten?

De rijken en de machtigen hebben hun onneembare fiscale vestingen in belastingparadijzen gebouwd en sturen vanuit daar steeds meer de gang der dingen. Democratie lijkt nog slechts een voos ritueel, de werkelijke macht ligt ergens anders. En dan bedoel ik niet Europa, een waardengemeenschap van hoge kwaliteit, onze redding tot nu toe. Als het dit decennium ongeschonden doorkomt, want Rusland maar zeker ook Amerika willen niets liever dan de handelsmacht van Europa breken. Amerika, *the shining city on the hill*, leider van de vrije wereld, lijkt in

handen van de plutocraten en de GOP (Republikeinen) te zijn gevallen, die net doen alsof ze de voor de gewone man zijn, en krijgt in mijn ogen onder Trump steeds meer trekken van Mordor uit *The Lord of the Rings*.

Een algemene ziektekostenverzekering wordt geblokkeerd en stappen in die richting teruggedraaid door Trump, zogenaamd vanwege de vrije keuze van de burger, maar in werkelijkheid gaat het erom dat de absolute macht van bedrijven daardoor zou worden ingeperkt. Wiens brood men eet, wiens woord men spreekt. De leugenachtigheid van de Republikeinen kent zijn weerga niet. Tijdens de Obama-periode schreeuwde de GOP van de daken dat verhoging van de staatsschuld om te kunnen investeren gelijkstond aan verraad en, nog erger, armoede. Nu ze zelf aan de macht zijn passen ze dit instrument van Keynes toe, alleen geven ze het geld niet aan de armen maar aan de rijken. De gewone Amerikaanse burger mag dat betalen. Wee o wee als de dollar niet langer de wereldmunt is, dan stort het hele kaartenhuis in elkaar. Terugbrengen van invloed van de staat ten gunste van het kapitaal was al aardig op stoom en krijgt onder Trump nog meer vaart. En bij dit alles krijgt hij bijna onvoorwaardelijke steun van de GOP. Mij schiet de titel van een prachtig boek uit het begin van de vorige eeuw te binnen. Het heet *La trahison des clercs* vertaald is dat 'het verraad van de intellectuelen'. Hij doet het niet alleen, hij heeft hulp nodig.

Een kenmerk van een feodale maatschappij is de absolute macht over goed en kwaad zonder ter verantwoording te kunnen worden geroepen. Het begint met het ontmantelen van de waarheid door het neutraliseren of verdacht maken van de vrije pers. Dat is wat nu speelt in Amerika met de impeachment van Donald J. Trump. Daarnaast

is de neerbuigende filantropie een ander kenmerk van feodaliteit. De Bijstandswet werd in Nederland begin jaren zestig ingevoerd door Marga Klompé met als motto 'Recht boven genade'. Onthoud dat, want de Amerikaanse tegenhanger daarvan is '*If you got them by the balls, the heart and mind will follow*' (John Ehrlichman, assistent van Nixon).

Ik probeer slechts als een oude Friese rechtsvoorzegger (*Asega*) te vertellen wat er gaat gebeuren. Ik ken ook niet alle feiten maar probeer met wat ik weet een beeld en de bijbehorende gevolgen te schetsen, meer niet.

U mag zelf kiezen.

Tractatus logico economicus

Paradox van het bestaan.

Mensen verschillen evenveel van elkaar als ze op elkaar lijken. Mensen zijn niet gelijk, alle mensen verschillen van elkaar maar niet zoveel dat de één recht op alles en de ander recht op niks heeft.

1. Net als God bestaat de onzichtbare hand (A. Smith) van de markt niet. Mensen bestaan. Er is geen andere wereld dan de wereld waarop we leven. Vluchten van deze wereld kan niet.
2. De wet van de comparatieve kosten en andere economische wetten houden geen rekening met de component wil, noch met de component macht en zijn daarom van dezelfde gratuite waarde als de opmerking dat alle mensen van elkaar moeten houden.
3. De staat is geen bedrijf maar wel een organisatie. Zij vertegenwoordigt de *volonté générale* en niet slechts het belang van enkelen. Het *contrat social* is tussen de burger en de staat, de overheid. Het kapitaal maakt daar geen onderdeel van uit.
4. Niet het verzameld kapitaal maar de democratisch vormgegeven wil van het volk is het hoogste orgaan. Dit is voos als alle bezit in handen van enkelen is. Daarom vormt kapitalisme in principe een bedreiging voor de democratie.

5. Verstandige regeringen beperken daarom het eigendomsrecht van hun onderdanen in hoogte. Zodanig dat de mens achter het kapitaal geen macht kan kopen.
6. Kapitalisme maakt eendimensionaal en leidt tot meer kapitaal en private rijkdom en uiteindelijk tot feodalisme. Herverdeling leidt tot welvaart en publiek welzijn.
7. Eigendom is maar een afspraak. Op bezit rust derhalve een sociale hypotheek.
8. Er bestaat geen plicht om de zwakkeren uit te roeien (economisch Darwinisme Spencer).
9. Een zwarte tulp is in beginsel slechts een tulp.
10. Mensen verschillen evenveel van elkaar als ze op elkaar lijken.
11. Geen mens is zeven keer meer waard dan een ander (Tinbergen Ehrenfest). IJdelheid is echter onbetaalbaar.
12. De verlichtingsgedachte (primaat van de rede) is niet te verwarren met neonreclame (primaat van de bizarre jacht op geld). Kunnen *vertrouwen* is de kurk van ieder goed werkend systeem, dus ook het economisch systeem. Geen samenleving gedijt zonder vertrouwen. Vertrouwen dat iets voor jou maar ook voor de mensheid als geheel werkt. Dat is de opgave.

13. De welvaart van een land mag geen bijproduct zijn van een casino (J.M. Keynes naar aanleiding van de financiële markten). Urgent in verband met de toepassing van algoritmes bij speculatie.

14. Geen economisch systeem gedijt langdurig op slavernij (door uitbuiting of geloof). Er dient een definitie van *economisch terrorisme* te komen. Ondernemen en parasitisme liggen immers vlak bij elkaar (*privatize the gains, socialize the losses*) dat maakt dat een overheid parasiterende ondernemingen moet kunnen onteigenen of nationaliseren.

15. Een ruimhartige basisuitkering geeft het beste multiplier-effect in tijden van onderbesteding. Iedere besteedde eenheid is immers een consumptie eenheid. Dit geldt zowel regionaal als mondiaal.

16. Eigendom is niet het oudste recht. Dat is het recht op delen in gemeenschappelijkheid.

17. Niemand zou zich hoeven te schamen voor bezit.

18. Niet de markt maar de aarde bepaalt in laatste instantie. Er is namelijk geen:

PLANET B

Homo vanus

VALT HET ANTROPOCEEN OFTEWEL HET
VERWACHTE EINDE DER MENSHEID NOG TE
STOPPEN?

HOMO ECONOMICUS WORDT HOMO VANUS.

Ik zou zeggen: ‘Saboteurs aller landen verenigt u!’ Want een groot deel van de mensheid is straks overbodig vanwege de inzet van AI en robots.

Het woord saboteur komt uit het frans en werd gebruikt voor arbeiders die hun klomp in de industriële machines, voor hen een soort robots, gooiden om ze te beschadigen en de werking te stoppen. Ik verkondig dus niet echt nieuwe dingen, met uitzondering van één: dat robots alle menselijke handelingen kunnen overnemen en de mens voor andere mensen overbodig is geworden.

Verlichting en vooruitgang hebben ons veel gebracht. Maar de prijs daarvoor is hoog. Ik wijs op de uitputting en de opwarming van de aarde, waarvan de blauwe oceanen dreigen tot plastic soep te verworden.

Omdat ik meer tijd om handen heb, stuitte ik op onderstaand initiatief, iets wat ik in eerste instantie van harte toejuichte, maar uiteindelijk bij mij toch meer vragen opriep dan ze beantwoordde. De *open letter* wordt geschreven omdat de Europese commissie, als ik het heel kort door de bocht zeg, wettelijke rechten aan robots wil geven en de opstellers van deze brief dit geen goed idee vinden.

EUROPEAN COMMISSION

ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND ROBOTICS

We, Artificial Intelligence and Robotics Experts, industry leaders, law, medical and ethics experts, confirm that establishing EU-wide rules for Robotics and Artificial Intelligence is pertinent to guarantee a high level of safety and security to the European Union citizens while fostering innovation.

As human-robot interactions become common place, the European Union needs to offer the appropriate framework to reinforce Democracy and European Union values. In fact, the Artificial Intelligence and Robotics framework must be explored not only through economic and legal aspects, but also through its societal, psychological and ethical impacts. In this context, we are concerned by the European Parliament Resolution on Civil Law Rules of Robotics, and its recommendation to the European Commission in its paragraph 59 f).

Waar ik me vooral zorgen over maak is dat er in Nederland geen grotere ophef is over de voortschrijdende robotisering en AI.

Het kapitaal bereidt zich al wel voor met de voorstellen voor een basisinkomen. Je hebt tenslotte koopkracht nodig om producten te slijten. Al lijkt mij het kapitalisme van de groei en daarmee de ondernemingsgewijze productie alleen voor winst een achterhaald concept.

Ik zit met een paar vragen die ik hierna zal stellen met een kanttekening van mijn zijde. Ik wil geenszins suggereren dat hiermee alle vragen gesteld worden die er zijn, noch dat dit afdoende is. Het enige dat ik probeer te bewerkstelligen is dat we erover gaan nadenken. De kans is natuurlijk groot dat er op veel vragen al een antwoord

is omdat mijn denkraam toch ook maar beperkt is, maar ik probeer in ieder geval mijn steentje bij te dragen. Een ding is zeker de opgave waar we voor staan is nieuw en ongekend.

Vraag 1: Moet artificiële intelligentie een notie van eindigheid hebben of niet?

Bewustzijn van vergankelijkheid mag je het ook noemen, ook van zijn eigen behuizing. Ik heb tijden lang gedacht dat dat het geval moest zijn omdat ze anders te veel van het menselijke denken zouden afwijken. Tegenwoordig ben ik meer de mening toegedaan dat we juist van de menselijke beperking in tijd af moeten, om de uitkomst van het artificiële denken te kunnen wegen en benutten.

Vraag 2: Moet op iedere robot, drone of hoe je het ook maar mag noemen, een aan-uitknop zitten die door iedereen bediend kan worden?

Niet Mind maar Mens (mindfulness) boven Matter. De ultieme toepassing van het binaire systeem. Knopje uit knopje aan. Naar mijn idee moet er wel een knop op zitten dus. De mens moet te allen tijde veilig kunnen zijn.

Vraag 3: Tot nu toe is alles wat maar kan ook echt in praktijk gebracht, met uitzondering van het toepassen van massavernietigingswapens (uitgezonderd Hiroshima en Nagasaki). Moeten burgers nu wel willen dat robots hun plaats innemen? Is er geen nieuw *contrat social* (*Bil of Rights*) en herverdeling nodig?

Er zitten twee kanten aan deze zaak die allebei met macht te maken hebben, een economische en een militaire.

De economische: de onderlinge afhankelijkheid van deze geglobaliseerde wereld is een illusie aan het worden. Democratie is belangrijker dan ooit maar is in veel westerse

landen een ritueel geworden. De werkelijke macht ligt bij het kapitaal in Davos, niet in Brussel. Zoals de opstand tegen de industrialisering begin negentiende eeuw door het Engelse leger de kop in werd ingedrukt in samenhang met het onteigenen van de gemeenschappelijke landbouwgronden (*commons*), waardoor de mensen wel gedwongen werden om naar de stad te trekken en een leger goedkope arbeidskrachten te vormen, zullen de krachten van het kapitaal nu ook geweld en manipulatie inzetten om hun belangen te optimaliseren. Maar wat is hun belang als fabrieken geen arbeiders meer nodig hebben en ze dus de goederen niet meer aan hen kunnen slijten? Ik denk dat we daar eens goed over moeten gaan nadenken. Vaststaat dat de 5 procent tot 10 procent superrijken niet veel andere mensen meer nodig hebben om te kunnen leven als robots alles kunnen overnemen. U en ik zijn overbodig en vervuilen deze planeet alleen maar. Ook is het al mogelijk, of op afzienbare termijn mogelijk, om met gemanipuleerde supergenen mensen te construeren die niet gevoelig zijn voor bepaalde ziektes en uitzonderlijke intellectuele capaciteiten hebben. Als we niks doen zullen alleen de rijken zijn die dit zich kunnen veroorloven net als het reisje in de ruimte, waarvoor nu al genoeg belangstelling is.

De militaire: Stel je voor, robots die aangestuurd worden door de machten, die grote groepen creperende burgers controleren. Dat is in de film *Elysium* het geval. Het meest schokkende vond ik dat in die film de robots geen humor bleken te hebben. Dat kostte kennelijk te veel. In Amsterdam willen we dat type robot dus zeker niet. Maar er zijn veel meer toepassingen in de maak. Ik zal geen landen noemen, maar er zijn drones die op basis van

gezichtsherkenning kunnen doden of ze zijn in de maak. Is doden minder erg wanneer het door een robot gebeurt?

De machten hebben straks ook geen andere mensen meer nodig om hun macht uit te oefenen. Ze kunnen algoritmes en robots inzetten om u te doden. Denkt u zich eens in: een zwerm bijen blijkt uit drones te bestaan die besmettelijke ziektes bij zich dragen. Als Nederland zou ik daarop mikken, als verdediging. En zo kan ik nog wel een heel aantal toepassingen verzinnen die het leven op aarde ook voor de rijkste 10 procent tot een hel kunnen maken.

Kortom: een *Bürgerliche Umwertung aller Werten* is nodig. Het gaat erom dat we als burgers en politiek bewust bezig zijn met dit vraagstuk, meer dan nu omdat de mogelijkheden ook toenemen.

Als we de democratie geen nieuwe wending geven, namelijk van een ritueel in dienst van het kapitaal naar herverdeling en echt nieuwe wegen inslaan, dan vrees ik dat veel van de negatieve opties waarheid zullen worden, met alle gevolgen van dien. Herverdeling is gerechtvaardigd omdat zij die er het meest van geprofiteerd hebben het meeste moeten bijdragen aan de transitie. Het is dus tijd om de huidige vorm van kapitalisme als een achterhaald concept te beschouwen en onze gedachtes een andere kant op te richten. Zo niet dan staat ons een gewelddadige toekomst met *warlords* als Trump te wachten. Dat kan niet goed gaan en is onnodig, als burgers hun burgerschap weer serieus gaan nemen en zich niet alleen als consumenten en bezitvervaarders gedragen.

Juni 2018